BỐI CẢNH VÀ XU HƯỚNG TUYỂN SINH CỦA CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ TẠI VIỆT NAM, GIAI ĐOẠN 2020 – 2024

Nguyễn Thị Hằng, Phạm Phú Thái
Trường Đại học Mở Hà Nội
Lê Thị Kiều My
Trường Kinh tế và Kinh doanh - Đại học Duy Tân

Tóm tắt: *Bài viết phân tích bối cảnh phát triển và các xu hướng tuyển sinh nổi bật của các trường đại học mở tại Việt Nam (tiêu biểu: Trường Đại học Mở Hà Nội – Hanoi Open University/HOU; Trường Đại học Mở thành phố Hồ Chí Minh – Open University Ho Chi Minh/OUHCM) giai đoạn 2020–2024. Dữ liệu cho thấy: (i) tổng tuyển mới bậc đại học phục hồi sau dịch và tăng mạnh năm học 2023–2024; (ii) tuyển sinh đào tạo từ xa tăng nhanh cả về quy mô lẫn tỷ trọng; (iii) phương thức xét tuyển đa dạng hóa (thi trung học phổ thông, học bạ, đánh giá năng lực/đánh giá tư duy, xét riêng); (iv) nhu cầu học tập linh hoạt, suốt đời cùng hạ tầng số thúc đẩy mô hình giáo dục mở.*

Từ khóa: *Đại học mở; đào tạo từ xa; đào tạo trực tuyến; tuyển sinh.*

Nhận bài ngày 15.11.2025; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 29.12.2025
Liên hệ tác giả: Nguyễn Thị Hằng; email: hang9501@hou.edu.vn

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong thời đại công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước đang tiếp diễn, hội nhập, toàn cầu hoá đang diễn ra mạnh mẽ trên khắp thế giới, nhằm để khẳng định vị thế và nâng cao uy tín quốc tế của đất nước góp phần vào hợp tác phát triển và thúc đẩy tiến bộ toàn cầu, vấn đề nâng cao dân trí, đào tạo và phát triển nguồn nhân lực có chất lượng cao có tầm quan trọng sống còn. Do đó cần mở rộng cơ hội học tập, tạo điều kiện rộng rãi cho mọi người dân, đặc biệt là giới trẻ và những người trong độ tuổi lao động được tiếp cận các cơ hội giáo dục – đào tạo tuỳ theo nhu cầu và khả năng của mỗi người. Trng xu thế hiện nay, trường đại học mở mở ra cơ hội học tập cho người học, đáp ứng nhu cầu học tập đa dạng với nhiều loại hình, chú trọng giáo dục từ xa, đa ngành, đa trình độ, phục vụ sự nghiệp xây dựng đất nước và hội nhập quốc tế.

Trong bài báo này, tác giả tập trung phân tích phân tích bối cảnh phát triển và các xu hướng tuyển sinh nổi bật của các trường đại học mở tại Việt Nam (tiêu biểu: Trường Đại học Mở Hà Nội – HOU; Trường Đại học Mở TP.HCM – OUHCM) giai đoạn 2020–2024. Dữ liệu cho thấy: (i) tổng tuyển mới bậc đại học phục hồi sau dịch và tăng mạnh năm học 2023–2024; (ii) tuyển sinh đào tạo từ xa tăng nhanh cả về quy mô lẫn tỷ trọng; (iii) phương thức xét tuyển đa dạng hóa (thi THPT, học bạ, đánh giá năng lực/đánh giá tư duy, xét riêng); (iv) nhu cầu học tập linh hoạt, suốt đời cùng hạ tầng số thúc đẩy mô hình giáo dục mở.

2. NỘI DUNG

2.1. Bối cảnh chung và vai trò của giáo dục mở

Phát triển giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu, đóng vai trò động lực then chốt để phát triển đất nước. Đầu tư cho giáo dục và đào tạo là đầu tư cho phát triển. Đẩy mạnh xây dựng xã hội học tập tạo điều kiện cho mọi người dân được học tập và học tập thường xuyên, học suốt đời. Ngày 30/12/2021, Thủ tướng chính phủ phê duyệt chiến lược phát triển giáo dục nghề nghiệp giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2045, theo đó một trong các quan điểm phát triển giáo dục nghề nghiệp là "Phát triển giáo dục nghề nghiệp theo hướng mở, linh hoạt, hiện đại, hiệu quả, hội nhập, chú trọng cả quy mô, cơ cấu, chất lượng đào tạo; quan tâm đầu tư, đẩy mạnh hợp tác quốc tế để phát triển một số cơ sở giáo dục nghề nghiệp, ngành, nghề đào tạo đạt trình độ tương đương với khu vực

và thế giới", với mục tiêu tổng quát là "Phát triển nhanh giáo dục nghề nghiệp nhằm đáp ứng nhu cầu đa dạng của thị trường lao động, của người dân và yêu cầu ngày càng cao về số lượng, cơ cấu, chất lượng nhân lực có kỹ năng nghề cho phát triển đất nước trong từng giai đoạn." , một trong các nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu để đạt được mục tiêu là "Sắp xếp, tổ chức mạng lưới cơ sở giáo dục nghề nghiệp theo hướng mở, linh hoạt, hiện đại, dễ tiếp cận, đa dạng về loại hình, hình thức tổ chức, phân bố hợp lý về cơ cấu ngành nghề, cơ cấu trình độ, cơ cấu vùng miền, đủ năng lực đáp ứng nhu cầu nhân lực qua đào tạo nghề nghiệp nhất là nhân lực chất lượng cao. Khuyến khích phát triển cơ sở giáo dục nghề nghiệp tư thục, có vốn đầu tư nước ngoài, cơ sở giáo dục nghề nghiệp trong doanh nghiệp" [1]. Ngày 31 tháng 12 năm 2024, thủ tướng chính phủ phê duyệt chiến lược phát triển giáo dục đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, theo đó mục tiêu tổng quát là: "Phát triển giáo dục Việt Nam hiện đại, kế thừa và phát huy truyền thống tốt đẹp của dân tộc, tiếp thu văn minh nhân loại, phát triển toàn diện con người Việt Nam, đáp ứng những yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội trong kỷ nguyên mới, chủ động tham gia và thích ứng với cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và các tiến bộ mới nhất của khoa học và công nghệ; chú trọng giáo dục đạo đức, nhân cách, phát huy tối đa tiềm năng, khả năng sáng tạo của mỗi cá nhân, tạo nền tảng cho việc thực hiện mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, đất nước phồn vinh và hạnh phúc. Phát triển hệ thống giáo dục mở, đảm bảo công bằng và bình đẳng trong tiếp cận giáo dục, phục vụ học tập suốt đời, theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, dân chủ hóa, xã hội hóa, hội nhập quốc tế. Đến năm 2030, giáo dục Việt Nam đạt trình độ tiên tiến của khu vực châu Á và đến năm 2045 đạt trình độ tiên tiến của thế giới."[2]Giáo dục mở tạo điều kiện rộng rãi cho mọi người dân, đặc biệt là giới trẻ và những người trong độ tuổi lao động được tiếp cận các cơ hội giáo dục – đào tạo tuỳ theo nhu cầu và khả năng của mỗi người.

Giáo dục mở là một thuật ngữ dùng để chỉ những tập quán của các cơ sở giáo dục hay những sáng kiến giáo dục nhằm tạo điều kiện cho nhiều người tiếp cận các chương trình giáo dục và đào tạo mà trước đây chỉ thực hiện được thông qua hệ thống giáo dục chính quy [3]. Đề cập đến Giáo dục mở, trước tiên người ta nghĩ đến trường đại học mở, ngay sau đó là tính đến hệ thống Giáo dục thường xuyên mở. Đề cập đến Giáo dục mở cũng là đề cập đến giáo dục từ xa, có nghĩa là mở rộng không gian và thời gian giáo dục.

Ở Việt Nam, Trường Đại học Mở Hà Nội (Hanoi Open University – HOU) được thành lập năm 1993 với tên gọi ban đầu là Viện Đại học Mở Hà Nội. Trường Đại học Mở Hà Nội là cơ sở đào tạo đại học và nghiên cứu các loại hình đào tạo mở, đào tạo từ xa, đào tạo tại chỗ nhằm đáp ứng nhu cầu đa dạng của xã hội, góp phần tăng tiềm lực cán bộ khoa học – kỹ thuật cho đất nước. Trường Đại Học Mở Hà Nội đào tạo đại học chính quy với 21 ngành, trình độ thạc sĩ với 07 chuyên ngành, và trình độ Tiến sĩ với chuyên ngành Ngôn ngữ Anh. Từ khi thành lập đến nay, Trường Đại học Mở Hà Nội đã đào tạo và cung cấp cho xã hội hơn 200.000 cử nhân, kỹ sư, kiến trúc sư, thạc sĩ và tiến sĩ,...[4]. Trường Đại học Mở TP. Hồ Chí Minh được thành lập năm 1990 với tên gọi ban đầu là Viện Đào tạo mở rộng trực thuộc Trường Cán bộ quản lý đại học – Trung học chuyên nghiệp và Dạy nghề. Trường Đại học Mở TP. Hồ Chí Minh là cơ sở đào tạo từ xa, đào tạo tại chỗ, đào tạo tại các điểm vệ tinh,… nhằm đáp ứng nhu cầu học tập đa dạng của xã hội, góp phần tăng cường đội ngũ khoa học – kỹ thuật cho đất nước. Trường có 7 chuyên ngành cấp bằng tiến sỹ, 12 chuyên ngành cấp bằng thạc sỹ, 33 chuyên ngành đào tạo trình độ đại học [5].

Giáo dục mở hướng tới mở rộng cơ hội tiếp cận đại học cho nhiều nhóm người học, đặc biệt người đi làm cần nâng cao trình độ và kỹ năng. Về toàn hệ thống, tuyển mới bậc đại học tăng từ 519.601 (2020–2021) [6] lên 568.856 (2021–2022) [7] rồi 550.518 (2022–2023) [8] và 607.966 (2023–2024) [9]. Sinh viên tuyển mới đại học năm 2024 so 2020 tăng 17 % (Bộ Giáo dục và Đào tạo, các ấn phẩm năm học).

Trong đó, sinh viên tuyển mới đại học hình thức đào tạo từ xa tăng từ 23.933 (2020-2021) [6] đến 25.652 (2021-2022) [7] , rồi 33.625(2022-2023) [8] và 47.915 (2023-2024) [9]. Sinh viên tuyển mới đại học hình thức đào tạo từ xa năm 2024 so với năm 2020 tăng 100,20% (Bộ Giáo dục và Đào tạo, các ấn phẩm năm học). Chương trình đào tạo từ xa thu hút sự quan tâm ngày càng lớn của người học. Nhu cầu học tập suốt đời và nâng cao kiến thức, kỹ năng phục vụ công việc, cuộc sống

ngày càng tăng, là xu hướng phát triển mạnh mẽ trong tương lai.

Bảng 1. Bảng thống kê số lượng sinh viên tuyển mới đại học theo các hình thức đào tạo giai đoạn 2020-2024

Năm học Chỉ tiêu	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023	2023-2024
SV tuyển mới đại học	519.601	568.856	550.518	607.966
- Chính Quy	438.768	492.786	478.680	516.423
- Vừa làm vừa học	56.900	50.418	38.213	43.628
- Đào tạo từ xa	23.933	25.652	33.625	47.915

2.2. Xu hướng tuyển sinh nổi bật

2.2.1. Đa dạng hóa phương thức xét tuyển

Các trường đại học mở áp dụng đa dạng các phương thức xét tuyển nhằm mở rộng cơ hội cho thí sinh trên toàn quốc. Năm 2024, Trường Đại học Mở Hà Nội tổ chức tuyển sinh 4.100 chỉ tiêu trình độ đại học chính quy với 21 ngành đào tạo theo 07 phương thức xét tuyển: xét tuyển dựa trên kết quả thi tốt nghiệp THPT, xét tuyển dựa trên kết quả học tập cấp trung học phổ thông (học bạ), xét tuyển thẳng theo Quy chế tuyển sinh hệ đào tạo chính quy trình độ đại học, xét tuyển dựa trên kết quả thi đánh giá năng lực, đánh giá tư duy do Đại học Quốc gia Hà Nội (HSA)và Đại học Bách khoa Hà Nội (TSA) tổ chức, xét tuyển dựa trên kết quả thi tốt nghiệp THPT với điểm thi năng khiếu vẽ (đối với các ngành có môn năng khiếu vẽ), xét tuyển dựa trên kết quả học tập cấp THPT (học bạ) với điểm thi năng khiếu vẽ (đối với các ngành có môn năng khiếu vẽ), phương thức khác (xét tuyển dự bị đại học) [10].

Trường Đại học Mở Thành phố Hồ Chí Minh dự kiến phương án tuyển sinh đại học với 3 nhóm phương thức với 5,300 chỉ tiêu. Nhóm các phương thức xét tuyển theo kế hoạch của Bộ GDĐT chiếm tỷ trọng 40% tổng chỉ tiêu tuyển sinh năm 2024 bao gồm xét tuyển thẳng, ưu tiên xét tuyển theo quy chế tuyển sinh của Bộ GDĐT và xét tuyển theo kết quả thi tốt nghiệp THPT, nhóm các phương thức theo kế hoạch xét tuyển riêng của Trường chiếm tỷ trọng 40% tổng chỉ tiêu tuyển sinh năm 2024, nhóm phương thức xét tuyển điểm thi đánh giá năng lực chiếm tỷ trọng 20% tổng chỉ tiêu tuyển sinh năm 2024 [11]. Cách tiếp cận này giúp giảm phụ thuộc vào một kỳ thi duy nhất và tăng tiếp cận cho nhiều đối tượng.

2.2.2. Tăng chỉ tiêu đào tạo từ xa và trực tuyến

Ở cấp hệ thống, tuyển mới theo hình thức đào tạo từ xa tăng từ 23.933 (2020–2021) [6] lên 25.652 (2021–2022) [7], 33.625 (2022–2023) [8] và 47.915 (2023–2024) [9]. Tỷ trọng đào tạo từ xa trong tổng tuyển mới đại học tăng từ khoảng 4,61% lên 7,88% trong cùng giai đoạn. Quy mô đang học hình thức từ xa cũng tăng từ 70.182 (2021–2022) lên 72.622 (2022–2023) và 110.091 (2023–2024). Điều này phản ánh cầu bền vững với học tập linh hoạt.

Trường Đại học mở Hà Nội là một trong những cơ sở giáo dục đại học tiên phong về giáo dục mở tại Việt Nam, Trường Đại học Mở Hà Nội đã phát triển mạnh mẽ hệ thống Đào tạo từ xa từ những năm 1990. Ngoài ra, Hình thức đào tạo trực tuyến được Trường Đại học Mở Hà Nội triển khai tuyển sinh và tổ chức đào tạo từ năm 2009. Trong quá trình 15 năm triển khai đào tạo trực tuyến, Trường đã nỗ lực truyền thông và phát triển quy mô đào tạo trực tuyến với số lượng người đăng ký học ngày càng tăng. Theo thống kê của Hệ thống quản lý tuyển sinh Từ xa-Trường Đại học Mở Hà Nội, kết quả tuyển sinh đào tạo từ xa trực tuyến 2020-08/2024 có xu hướng tăng. Theo đó, năm 2020 tổng chỉ tiêu tuyển sinh đại học từ xa trực tuyến là 5.982, tăng lên 7.367 năm 2021, năm 2022 tổng chỉ tiêu tuyển sinh đại học từ xa trực tuyến là 5.120 tăng lên 5.284 năm 2023, tổng chỉ tiêu tuyển sinh tính đến tháng 08/2024 là 4.666 [12].

Bên cạnh hình thức đào tạo chính quy đã được Bộ Giáo dục và Đào tạo cấp phép ở tất cả các bậc học, từ đại học cho đến tiến sĩ, Trường Đại học Mở TPHCM là cơ sở đào tạo tiên phong trong lĩnh vực đào tạo từ xa hàng đầu tại khu vực phía Nam. Thành lập từ tháng 05/2016, Trung tâm đào tạo trực tuyến của Trường Đại học Mở Thành phố Hồ Chí Minh định hướng xây dựng tiện ích hệ thống học tập online với chương trình đào tạo được thiết kế theo chuẩn chất lượng quốc tế của tổ chức Quality Matters (Hoa Kỳ). Về quy mô đào tạo, Tổng số sinh viên đang theo học ở Trường hiện